

Ukraine udsættes for økonomisk chokterapi i ly af krigen

Alt imens ukrainerne lider under drastiske offentlige nedskæringer, står det amerikanske investeringselskab Franklin Templeton til at vinde milliarder på den økonomiske hestekur, Vesten via den Internationale Valutafond har dikteret i Ukraine

Af Jens Malling

En opskrift på katastrofe. Sådan beskriver ekspert i postsovjetske økonomier Josh Cohen den chokterapi, som den Internationale Valutafond (IMF) med Vestens billigelse p.t. indfører i Ukraine.

»Ukraine befinder sig i øjeblikket i økonomisk frit fald. Det har i første omgang at gøre med krigen samt de problemer som Janukovitj-styret og 25 års elendig regeringsførelse har efterladt. Landet mistede omkring 7,5 pct. af bruttonationalproduktet i 2014. Væsentligt mere end oprindeligt forudset af IMF,« siger Cohen, der som kender af situationen i Ukraine jævnligt bidrager til publikationer som Moscow Times og Foreign Policy.

»Ukraine gennemlever nu en alvorlig økonomisk depression. Så melder IMF sig på banen og ordinerer medicin, der kun gør tingene værre, nemlig omfattende nedskæringer på sociale ydelser og udfasning af støtte til husholdningers energiforbrug. En sådan politik er muligvis nødvendig på sigt, men at indføre et gennemgribende nedskæringsprogram midt i et økonomisk kollaps, som der er tale om, vil kun forværre situationen. Det kommer til at blive smertefuldt, især for de ukrainere som i forvejen befinder sig på samfundets rand,« siger han.

Regeringen i Kijev har allerede forhøjet en række afgifter og skatter samt skåret i de allerede lave pensioner og lønninger til offentlig ansatte. Derudover er minimumslønnen

blevet fastfrosset. Gassubsidier til forbrugere bliver fuldstændig afviklet over de næste to år. De omfattende sociale nedskæringer, som IMF kræver, og som det nye stærkt provestlige styre i Kijev forpligter sig til, udløste i april en toårig lånepakke fra Fonden på 91 milliarder kroner. Men hvis den almindelige ukrainer, der i forvejen bor i et af Europas fattigste lande, skal til at spænde livremmen yderligere ind, hvem får så glæde af de penge?

Spekulation

Ifølge en artikel i Wall Street Journal benyttede det amerikanske investeringselskab Franklin Templeton sig af de politiske uroligheder i Ukraine, som brød ud i november 2013, til at 'vædde' på landet: Selskabet opkøbte billige ukrainske statsobligationer som med en hurtig løsning på krisen ville stige i værdi. Ifølge Wall Street Journal har Franklin Templeton købt for mere end 40 milliarder kroner ukrainske obligationer.

På en Youtube-reklamevideo fra 5. april 2014 kan man høre global bond portfolio-manager for Franklin Templeton, Michael Hasenstab, fortælle, at investeringsselskabet vurderer Ukraine som en god forretning. Han er landet i Kijev, hvor han går rundt blandt Majdanbevægelsens barrikader og teltleje. Hasenstab blev kendt i finans kredse, da han midt under Eurokrisen satsede stort på Irland og vandt. Ifølge the Economist blev hans gevinst i Irland dog kun så stor, fordi landet blev 'bailed out' – reddet – af EU og IMF. Det ansatte finansmagasin hæfter sig ved, at Ukraine er et andet land, hvor Franklin Templetons forretning og IMF's aktiviteter kan vise sig at være viklet sammen.

Overskriften på Wall Street Journal-artiklen er »Ukrainske obligationer lokker dristige investorer«, men er investorer som Franklin Templeton i virkeligheden så dristige?

Ifølge Josh Cohen er det tvivlsomt. Franklin Templeton og andre selskaber har nemlig købt ukrainsk gæld billigt for at få hurtig gevinst i forventning om, at Ukraine geopolitisk er for vigtigt til at lade falde – at landet under alle omstændigheder vil blive reddet økonomisk af enten Rusland eller Vesten.

Den vurdering deler Mark Weisbrot, direktør for Center for Forskning i Økonomi og Politik (CEPR), en organisation baseret i Washington.

»Franklin Templetons ræsonnement har efter al sandsynlighed været, at tæppet ikke ville blive revet væk under Ukraine,« siger Mark Weisbrot.

Regningen

Med IMF's såkaldte hjælpepakke fra april viste det sig foreløbig at holde stik. Et af de vigtigste punkter i den Internationale Valutafonds program for Ukraine er, at landet imødekommer dets finansielle forpligtelser. Med andre ord: at investorer som Franklin Templeton så vidt muligt holdes skadefri.

»For mig er det ikke klart, hvorfor den økonomiske smerte udelukkende skal føles af den ukrainske befolkning – som er åbenlyst offer for dette nedskæringsprogram – og ikke udenlandske kreditorer. Institutioner som Franklin Templeton og andre, der har truffet ringe investeringsbeslutninger, bliver i realiteten 'bailed out' af IMF. Jeg ville ikke have noget imod at have Franklin Templetons vilkår: Jeg laver en investering i et land, og hvis det land kommer i problemer, så ved jeg, at som minimum får jeg mit tab dækket, så jeg ikke mister penge. Og potentielt kan jeg profitere enormt. Franklin Templeton lavede helt bevidst en risikabel investering på 40 milliarder kroner i forventning om et højt afkast. Fint nok. Men nu tager Ukraine store lån fra IMF, og underkaster samtidig befolkningen en skrap sparekur for at kunne tilbagebetale firmaer som Franklin Templeton. Det er det, der sker i Ukraine,« siger Josh Cohen.

Han mener, at udenlandske selskaber af Franklin Templetons kaliber, som er aktive i Ukraine, nu bør dele noget af det økonomiske tab og ikke blot overlade regningen til den ukrainske befolkning.

Sovjetisk fortilfælde

Med til at sikre, at Franklin Templeton ikke taber på sit forehavende i Ukraine, er desuden helt almindelige skatteborgere, blandt andet i EU. De penge, IMF låner til Ukraine, kommer nemlig fra skatteborgere i Vesten, Kina og Japan. Pengestrømmen

En gadesælger i Donetsk sidder klar til at modtage kunder. Regeringens spareplan rammer især Ukraines fattigste borgere. Foto: AFP/Menahem Kahana

“ For mig er det ikke klart, hvorfor den økonomiske smerte udelukkende skal føles af den ukrainske befolkning – som er åbenlyst offer for dette nedskæringsprogram – og ikke udenlandske kreditorer

Josh Cohen

Kommentator med ekspertise i post-sovjetiske økonomier ved Moscow Times og Foreign Policy

går altså fra skattebidrag til IMF, fra IMF til Kijev og fra Kijev til Franklin Templeton og andre investorer.

»Spørgsmålet er, om vi skatteborgere i Vesten, i Japan, i Kina, der finansierer IMF, skal rage kastanjerne ud af ilden for selskaber, der har sat set stort på Ukraine og tabt?« spørger Cohen, der har praktisk erfaring med økonomiske reformprojekter i det tidligere Sovjetunionen, da han var udstationeret for det amerikanske udenrigsministeriums hjælpeorganisation (USAID) i 1990'erne.

Dengang introducerede IMF en lignende økonomisk politik i Rusland. Josh Cohen så, hvilke konsekvenser den ordinerede chokterapi havde for landet.

»Lige efter Sovjetunionen brød sammen i 1991, indledte IMF et program i Rusland, der minder meget om det, ukrainerne nu gennemlever. Det var også baseret på chokterapi og involverede en ophævelse af priskontrol og store nedskæringer på de offentlige udgifter. Det var en komplet katastrofe for russerne. De endte med at miste cirka 40 pct. af bruttonationalproduktet og oplevede inflationsrater på 20 pct. om